

Nyílt levél Dacian Cioloş kijelölt miniszterelnök úrnak

2015. 11. 14.

Tisztelt Dacian Cioloş úr!

Gratulálunk a kijelöléséhez, és reméljük, hogy a Parlament bizalmat fog Önnek és új kormányának szavazni, elindítva ezáltal egy mélyreható változást a román társadalomban.

Feladata egyáltalán nem könnyű. Az utóbbi idők tapasztalata felszínre hozott egy sor olyan negatív elemet, amelyek azt mutatják, hogy a romániai politikai és társadalmi rendszer hibásan lett felépítve, és csak egy mélyreható, alapoktól induló változás tudná az országot egy modern európai útra helyezni, biztosítva egy tartós társadalmi-politikai fejlődést. Ehhez viszont az szükséges, hogy az Ön által kidolgozandó kormányprogram és a kiválasztandó csapat, amely azt gyakorlatba ültesse, bátorságot mutasson mély szerkezeti reformok – melyek közül egyeseket 25 éve halogatnak – elkezdéséhez.

Az Erdélyi Magyar Néppárt nevében szeretnék ezen levélen keresztül néhány javaslatot a figyelmébe ajánlani.

Meglátásunk szerint, a politikai rendszer megváltoztatása csak egy átfogó strukturális reform útján valósulhat meg, mely elsődlegesen Románia regionalizációját jelentené, s mely szervesen illeszkedne az európai regionalizmus gyakorlatába. Meggyőződésünk, hogy hosszútávon csak egy ilyen új területi-adminisztratív reform biztosíthatja Románia fejlődését, és csak a regionalizmus szabhat gátat az egyre nagyobb méreteket öltő korrupciónak.

A különböző régiók szerepe Európában egyre inkább felértékelődik. Ezeknek a régióknak **történelmi, kulturális és gazdasági** hagyományaik és sajátosságaik vannak, s e területeken tűnik a leginkább megvalósíthatónak néhány alapvető európai elv gyakorlatba ültetése, melyek úgy a regionális közösségeknek, mint a kisebbségeknek egyaránt fontosak:

- **szubszidiaritás:** a döntések a közösségekhez a lehető legközelebb szülessenek meg, melyekre közvetlenül kihatásuk is van
- **decentralizáció:** a mindennapi adminisztratív problémák helyi szinten kerüljenek megoldásra
- **önigazgatás:** a különböző problémákat a közösség által megválasztott vezetők kezeljék

Az Erdélyi Magyar Néppárt régióalakítási javaslatai

A három történelmi országrészt (Erdély, Havasalföld és Moldova nagyrégiókat) a történelmi régiók alapján kell újraszervezni. Eszerint Románia 15 közigazgatási régióra oszlana: Moldvában három, Havasalföldön négy, és Erdélyben öt régió, illetve országrészenként egy-egy metropolisz övezetre (Bukarest, Galaţi-Brăila és Brassó).

Erdély

Bánság: erős regionális identitással bír, **Temesvár** az ország egyik nagy-regionális központja. Térszerkezeti okok miatt Arad és vonzáskörzete is természetesen tartozik ide.

Partium az éledező regionalizmus területe. **Nagyvárad** regionális szerepköre és alkalmassága megkérdőjelezhetetlen, Szilágy és Szatmár megye hagyományos kistájakait is integrálni képes.

Székelyföld: Vonzásközpontja **Marosvásárhely**. A székely székek több évszázados rendtartó hagyományára által meghatározott európai régió. A székelyek identitástudata erős, a közakarat markánsan fogalmazódik meg

változatos formákban. Székelyföldet magyar többsége és évszázados önrendelkezési hagyományai alapján sajátos jogállás – **autonómia** – illeti meg.

Észak-Erdély: Kolozsvár Erdély történelmi központja, egyértelműen polarizálja a történelmi országrészt középső-északi részét.

Dél-Erdély: Hagományai vannak a regionális autonómiának. Természetes központja ma is, akárcsak a múltban **Nagyszeben**. Természetes ellenpólusa **Brassó**, mely népességileg és gazdasági szempontból is jelentős, ez az ország második számú közlekedési csomópontja, egyaránt kiindulópont Erdély, Havasalföld és Moldova irányába. Mivel ez a regionális jelentőségű város egyben Románia legnagyobb valós agglomerációja, **Brassó és közvetlen vonzaskörzete önállóan fejlesztendő – egy régió közigazgatási jogállásával azonos metropolisz** lehet.

Havasalföld

Olténia: Integrált nagyrégióként **Craiova** egyértelmű hátszaga. Történelmi, identitásbeli, térszerkezeti viszonyai szerencsésen egybeesnek.

Felső-Munténia: A közös tájjelleg mellett **Argeş, Dâmboviţa, Prahova** kis történelmi kereskedő városai alapozzák meg a munténiai identitástudatot. Regionális jelentőségű városa, az ország harmadik legnagyobb közlekedési csomópontja **Ploieşti**.

Alsó-Munténia, egyveretű régió, természetes vonzasközpontja a főváros, **Bukarest**, melyet a jelenlegi viszonyoknak megfelelően kiemelt metropolisz-régió.

Dobrudzsa: Markáns térszerkezeti választóvonalak által határolt történelmi régió. Hagyományos központja Konstanca, Románia fő kikötővárosa.

Moldova

Bukovina: A keleti országrészt karakteres történelmi régiója, mely **1920-ig szintén rendelkezett sajátos jogállással és önkormányzattal**. A jelenlegi Szucsáva megyét fedi le nagyjából.

Moldova: A tulajdonképpen Moldovát a két nagy regionális jelentőségű városból induló erővonalak mentén, továbbá a völgyrendszerek és a hozzájuk igazodó infrastruktúra, alapján két részre: **Alsó- és Felső-Moldovára** kell elkülöníteni. Moldova déli részén található Románia egyik legfontosabb gazdasági és közlekedési csomópontja, ahol két regionális jelentőségű város központja – **Galaţi és Brăila** – alig 20 km-es távolságban fekszik. Ezek integrációja hozza létre az **ország második legnépesebb metropoliszát**.

A félreértések elkerülése végett, engedje meg, hogy meghatározzuk, miként is értjük az autonómia fogalmát: az **autonómia** olyan törvény által szavatolt kollektív jog, amely lehetőséget teremt, hogy egy régió vagy egy közösség a törvényes hatáskörébe tartozó ügyekben legjobb tudása szerint saját maga döntsön, a központi hatalom beleszólása nélkül. Az autonómia nem egy elvont fogalom, hanem hatékony közigazgatási eszköz.

A központi közigazgatás **kihelyezett hivatalai** kerüljenek kettős – állami és regionális – felügyelet alá. A központ csak a szakmai felügyelet keretét szabja meg, a hivatalvezetők kinevezésének joga legyen a választott regionális döntéshozóknál!

A **pénzügyek területén** javasoljuk, hogy a régiók globálisan fizethessék be a központi költségvetésbe a központ és a régió által előre, normatív alapon megállapított összhozzájárulást, ne a központ ossza vissza központosító logika szerint egy régió részesedését. Ugyanakkor, a régiók vezető testületei maguk dönthessék el, hogy az adókat kitől, hogyan és milyen összetételben, azaz milyen térségi adópolitikával gyűjtik össze.

A régióban keletkezett személyi jövedelem-, profit-, forgalmi-, luxus és vagyonadó jelentős, továbbá az egyéb helyi illetékek minden részének felhasználásáról ne a központ, hanem a saját választott regionális (közösségi) szerveink döntsenek a régió és polgárainak igényei és szükségletei alapján.

A régióban bejegyzett és tevékenykedő nagyvállalatok adója ne Bukarestbe menjen, hanem maradjon helyben. Ugyanúgy, az általajkincs-adó összegyűjtése és felhasználása is legyen a regionális hatóságok feladata. Továbbá, a régióknak legyen joga saját adókat bevezetni.

Az állam által finanszírozott **infrastrukturális fejlesztésekre** elköltött adólejteinkből az épüljön, amire ténylegesen szükség van. Az állam feladata és kötelessége infrastrukturális befektetésekre forrást biztosítani, viszont a prioritásokat a régió illetékesei határozzák meg.

A **közbeszerzési eljárásokat** a helyi döntéshozók, a köz javára és megelégedésére, szigorú ellenőrzés mellett folytassák le!

A regionális erősségeket kihasználó **foglalkoztatáspolitikát** kell folytatni. Ha a regionális hatóságok szabad kezet kapnak a régiófejlesztésben, előnyös gazdasági feltételeket ajánlva és a szomszédos országokban levő partnerek által alkotott gazdasági hidat kihasználva, bukaresti kitérő nélkül érkezhetnének hozzánk a befektetők, akár több ezer új munkahelyet teremtve.

Az **egészségügy** terén figyelembe kell venni a regionális sajátosságokat. A saját egészségügyi rendszerek működtetése a regionális lehetőségek és a kisközösségek érdekei szerint kellene történjen – következésképpen a regionális hatóságokra kellene bízni.

Nem csak országos, hanem inkább **erős regionális agrár-, ipari és kereskedelmi kamarákra** van szükség egy-egy régió és annak gazda-vállalkozói sajátos érdekeinek érvényesítésére Bukarestben vagy akár külföldön is.

A **családi alapú adózás** bevezetését szorgalmazzuk, amelynek lényege, hogy az adó megállapításánál az egyéni kereset mellett figyelembe veszik a családi körülményeket is. Nem az egyén, hanem a háztartás válik az adózás alanyává, ezzel ösztönözve a gyermekvállalási kedvet is.

Romániában a társadalmi béke egyik feltétele, hogy az ország lakosságát alkotó nemzeti közösségek tagjai **anyanyelvüket** nem csak a családban, hanem az élet minden területén használhassák. Ez azt jelenti, hogy egy nemzeti közösség által jelentős számban lakott régióban bármilyen ügyintézés érdekében az állampolgárok természetes módon anyanyelvükön fordulhassanak – szóban és írásban – az önkormányzathoz, a rendőrség és az igazságszolgáltatás illetékeseihez és egyéb állami hivatalokhoz. Tehát a törvényeknek szavatolniuk kell legalább az alábbiakat:

- teljes körű anyanyelv-használati jog az igazságszolgáltatás terén mind az ügyfelek, mind az intézmények szintjén;
- az igazságszolgáltatási intézményekben az alkalmazottak összetétele szerkezetének meg kell felelnie a lakosság nemzetiségi megoszlásának, nyelvi arányainak;
- a hivatalos dokumentumok, indoklások, szerződések jelenjenek meg és legyenek érvényesek a számbeli kisebbségben élő nemzeti közösségek anyanyelvén is – a bírók, ügyvédek, ügyészek, közjegyzők ismerjék és használják ezt a nyelvet;
- a nyelvhasználati jogérvényesítésnek fontos tartozéka az ítéletek és indoklások többnyelvűségének biztosítása;
- a rendőrségben dolgozók a kisebbségi közösség számarányának megfelelően ismerjék az illető kisebbségi nyelvet – mindenki, anyanyelvén élhessen panasztevési jogával;
- a perrendtartás az ügyfél anyanyelvén történjen.

Az **oktatást** decentralizálni kell. Regionális (közösségi) oktatási testületek határozzák meg, hogy mit és milyen tankönyvből tanuljanak gyerekeink, hogyan működjenek iskoláink:

• **A sokszínűség ismerete toleranciához vezet,**

a sokszínűség ismerete nem veszélyt, hanem előnyt jelent, ezért javasoljuk, hogy a Székelyföld, Partium, Bánság, Bukovina vagy Dobruzsza történetét leíró tankönyvek és tantárgyak megszokott és jól működő gyakorlatok legyenek iskoláinkban;

• **Legyenek egyenlő esélyeink a román nyelv elsajátítására,**

mindannyiunk érdeke, hogy a román nyelv minél jobb elsajátítása. A nem román anyanyelvű diákok esetében a román nyelv oktatása ne legyen nyelvpolitikai csaták tárgya és eszköze; ellenkezőleg, a többség nyelvének az idegen nyelvek módszertana szerint való oktatása lenne a természetes;

• **A helyi igényekhez igazodó oktatás,**

a szakoktatás megszervezése legyen a regionális (közösségi) oktatási szaktestület feladata; így nem csak a helyi igényekhez igazodhat, hanem saját társadalmi értékrend-alakítási célokat is szolgálhat.

Azokban a régiókban és helységeken, ahol őshonos kisebbségek élnek, a nemzeti- vagy regionális zászlók szabad használatát biztosítani kell a közintézményeken is. Legyen magától értetődő minden nemzeti vagy regionális közösség számára identitásának és régiója történelmét hirdető **jelképeinek** használata, hétköznapokon és

ünnepeken egyaránt.

Tisztában vagyunk azzal, hogy egy ilyen széles körű átalakítás és politikai szemléletváltás nem megy egyik napról a másikra. Bízunk benne, hogy azokból az európai példákból kiindulva, melyeket ön is megismerhetett munkássága során, lehetősége lesz arra, hogy lefektesse az alapjait egy széles körű mentalitás-váltásnak.

Ugyanakkor azzal is tisztában vagyunk, hogy az általunk javasoltak végrehajtásához elengedhetetlen néhány jelenleg hatályos törvény megváltoztatása, illetve új törvények elfogadása – beleértve egy új alkotmány elfogadását is. Egy elhatározott és kompetens csapattal, valamint egy következetes és elvszerű magatartással képes lehet kidolgozni a megfelelő törvényeket és azok elfogadására a törvényhozókat is meggyőzni.

Az Ön irányába megfogalmazott leghatározottabb kérésünk, mely teljesítése természetéből adódóan nem tűr halasztást, hogy a Romániában hatályos törvényeket minden körülmények között tartassa be. Egy jogállamban ezek életbe lépése nem függhet politikai- vagy pártérdekektől.

Ide vágóan felhívjuk a figyelmét a oktatási törvény romániai be nem tartására, különösen a román nyelv kisebbségek számára történő oktatására, valamint a Marosvásárhelyi Orvosi és Gyógyszerészeti Egyetem ügyére.

Tisztelt kijelölt miniszterelnök úr!

Kormánya, melyet vezetni fog, egy átfogó európai válsággal kell szembenézzen. A migráció okozta válsághelyzet bebizonyította, hogy kizárólag destabilizálni képes az európai országokat, valamint a teljes Uniót, közép- és hosszútávon pedig beláthatatlan következményekkel számolhatunk.

Hisszük, hogy a kötelező kvótarendszer semmit nem old meg, sőt, elmélyíti a válsághelyzetet, hiszen azt az üzenetet hordozzák, hogy az EU tagországainak van bármiféle kötelezettsége arra nézve, hogy egy jelentős számú migráns közösséget fogadjon be. Mindezt akár a migránsok felé tett meghívónak is tekinthetjük.

A kötelező kvótarendszert európai szinten kell visszautasítanunk. A közép-kelet-európai szolidaritásvállalás ebben segítségünkre lehet.

A határok lezárására adott tagállami válaszok bebizonyították, hogy a technikai határvár megoldást jelenthet. Magyarország után számos más ország is ezt a megoldást választotta: Ausztria, Szlovénia, Svédország. Figyelembe véve, hogy az embercsempészek Szerbián keresztül új útvonalak után néznek, és Románia ezáltal komoly veszélynek van kitéve, továbbra is kérjük az ország államhatárvédelmének felülvizsgálatát, valamint a **Szerbiával közös határszakasz kerítéssel való mihamarabbi lezárását.** (Mindez, természetesen, nem befolyásolná a legális határátlépők szabad közlekedését a kijelölt határátkelőkön.)

Bízva abban, hogy e levélben megfogalmazott javaslatok beépíthetők lesznek a készülő kormányzati programjába, sok sikert kívánunk munkájához!

Megkülönböztetett tisztelettel,

Szilágyi Zsolt,

az Erdélyi Magyar Néppárt elnöke

Nagyvárad, 2015. november 14.